

Adoption and Implementation of Activity-Based Costing: Practice, Problems and Motives

Helsingin kauppakorkeakoulussa tarkastettiin 24.10.1997 KTL Teemu Malmin (32) väitöskirja ”Adoption and Implementation of Activity-Based Costing: Practice, Problems and Motives”. Vastaväittäjänä oli professori Petri Vehmanen Jyväskylän yliopistosta, työn toisena tarkastajana Dr. Alnoor Bhimani, London School of Economics, ja kustoksena professori Kalervo Virtanen.

Toimiiko toimintolaskenta?

Väitöskirjassa käsitellään toimintolaskentaa ja laskentajärjestelmien muutosta. Tutkimus koostuu kolmesta erillisestä artikkelista.

Ensimmäisessä artikkelissa tutkija etsii vastausta kysymyksiin minkälaisia laskentajärjestelmiä toimintolaskentajärjestelmät käytännössä ovat, miten ne poikkeavat aikaisemmin käytetyistä menetelmistä, kuka niitä käyttää ja mitä hyötyä niistä on. Eri yrityksissä käytettyjen laskentajärjestelmien välillä havaittiin suuria eroja; siitä huolimatta enemmistö katsoi toimintolaskennasta olleen heille hyötyä.

Koska useiden toimintolaskentahankkeiden on väitetty epäonnistuneen, tutkimuksen toisessa artikkelissa pyritään selittämään, mistä epäonnistumiset johtuvat. Osin kyse näyttäisi olevan liian yksioikoisesta onnistumisen ja epäonnistumisen käsitteestä ja siten virheellisestä tulkinnasta, osin taas organisaatiossa ilmenevästä muutosvastarinnasta. Muutosvastarintaan on löydettävissä usein hyviä perusteita, niin taloudellisia, poliittisia kuin yrityskulttuurisidonnaisiakin.

Tutkimuksen kolmannessa artikkelissa etsitään syitä siihen, miksi yritykset siirtyvät toimintolaskentaan ja mikä saa laskentainnovaation leviämään. Toimintolaskennasta on tullut eräänlainen muoti-ilmiö.

Tutkimuksen perusteella voidaan väittää, että siinä vaiheessa kun laskentainnovaatio lähtee leviämään yrityskenttään, on ainakin osa käyttöönottopäätöksistä pikemminkin muodin seurailua kuin rationaalista, hyödyn tavoitteluun tähtävää toimintaa. Konsulttitoimistojen, yliopistojen, ATK-talojen, painetun sanan ja teollisuuden keskusliittojen rooli on keskeinen muodin luomisessa ja siten myös laskentainnovaatioiden leviämisessä.